

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Mária fogantatása.

Az általános öröm és lelkesedés, melylyel a bold. Szűz szeplőtelen fogantatásának — mint hitcikkelynek 1854. Decz. 8-án történt kihirdetését a népek milliói fogadták, mindannyiszor megújul valahányszor szt. hitünk ez ágczatának emlékünnepe ül a kath. egyház! Örömiünk és lelkesedésünk nemcsak fokozódik ez magasztos ünnep közeli alkalmából, de öregbedik ragaszkodásának is a bold. Szűz iránt. ha eme — a bold. Szűzre Isten által ruházott kiváltságoknak legékesebbikéről tannak — a szeplőtelen fogantatásnak jelentményét — habár röviden is figyelemre méltatjuk.

Az anyaszentegyház tanítása szerint ugyanis a bold. Szűz lelke attól a pillanattól fogva, melyben a lélek teremtve lett és a melyben a lélek testével egyesült, teljesen ment volt *az eredeti bünszenyétől*, mert léte legelső pillanatától fogva birta az *Istennék testét és lelkét egyaránt megszentelő malasztját*. Ez szt. hitünk amaz igazsága, melyet dicső emlékü IX-ik Pius pápa a fentemlített évben és napon a ker. kath. világ főpásztorainak sürgetésére »Inefabilis Deus« bullával a legmeghatóbb s valódi leiket emelő ünnepélyességek között kihirdetett. A bullának, különösen a hitcikkely értelmét meghatározó és kifejező szavai következőleg hangzanak: „*A mi urunk Jézus Krisztusnak, szent Péter és Pál apostoloknak és mi magunknak tekintélyével kinyilatkoztatjuk és meghatározzuk, hogy az a tan, melynel fogva a bold. Szűz fogantatásának első pillanatában a mindenható Isten különös kegyelméből, Krisztus Jézus az emberiség Megváltója érdemeinek tekintetéből az eredeti bűn minden szeplőjétől megóvatott és ment maradt, ez a tan Istentől van kijelentve s azért*

azt minden hívő erősen és állhatatosan hinni köteleles.“

A bulla szerint tehát nem a *tevéleges* fogantatásról van szó, t. i. a mennyiben ez a szülők műve lévén, valjon a bold. Szűz szülői Joachim és Anna a testi kívánság minden szennyje, vagy is minden kéj nélkül nemzették-e őt? hanem a *szenvedőleges* fogantatásról, vagy is ama pillanatról, melyben Isten teremtette lelkét és ez testével egyesült; következőleg arról sincs szó: vajjon a boldogságos Szűz ment volt-e egyszersmind az eredeti bűn kötelezettségétől (debitum) is?

E kötelezettség alatt általában azt értjük, hogy az ember alá van vetve a szükségességnek, hogy az eredeti bünt magára vonja, ha csak Isten különös kegyelme meg nem óvja attól. A hittudósok ugyanis kétféle ily kötelezettséget különböztetnek meg: *közelebbit és távolabbt*. A közelebbi kötelezettség abban áll, hogy az, a ki e kötelezettségnek alá van vetve az eredeti bűn átszarmazásának egyetemes törvényében benn foglalatik, s épen azért ugy az eredeti bűn, mint a megigazulás átszarmaztatásánál az ily kötelezettség alatt levő személynek Ádám teszi nem csupán fizikai, hanem erkölcsi fejt is, vagy is, hogy Ádám akaratában erkölcsileg annak akarata, a ki e kötelezettségnek alá van vetve, befoglalatik. Az ily kötelezettség alatt lévő tehát Ádámban vétkezett, a mennyiben maga is Ádámnak tekintethő. —

A távolabbi kötelezettség pedig abban áll, hogy valakire az eredeti bűn átszarmazási törvényének kötelező ereje — Isten különös kiváltsága folytán tényleg ki nem hat, de azért mindig megmarad az illetőre nézve a kötelezettség, mert az illető szintén a természetes átszarmazás utján vette eredetét.

Ebből tólyólag az ilyenről nem mondható az, hogy Ádámban vétkezett, mert az ilyennek erkölesi fejét Ádám nem teszi. Bármelyik kötelezettségnek volt is a bold. Szűz alávétve avagy bármelyiktől volt ment, arról a hittudósok szabadon vitatkozhatnak, mert a bulla erről nem szól.

De a bulla arról sem szól, hogy a bold. Szűz az eredeti bűn következményeitől ment volt-e? Sőt ha életéből az világlik ki, hogy ő azoknak alá is volt vetve, a mennyiben benne is megvolt a test halála, éhség, szomjuság és nyomoruság, mint a melyeket Isten Ádám vétke miatt bocsátott az emberi nemre. . . . mindez még nem tételezi fel szükségképen az eredeti bűnt, mint azt Krisztus urunk példája elég világosan mutatja, ki értünk emberekért leszállott az égből, testet öltött magára s közöttünk járt, kelt, fáradt s e közben szomjuhozott, éhezett . . . mindezeknek önként alá vetvén magát. Azért abból, hogy a bold. Szűz az emberi élet e nyomoruságainak s a fájdalomnak alá volt vetve nem következik, hogy az eredeti bűnt lényegileg is magára vonta. Nem! — mert az Isten kivehette őt az eredeti bűn alól a nélkül, hogy elengedte volna az eredeti bűn következményeit, melyek semmiféle mocskot sem hagynak hátra a lélekben, sőt inkább alkalmat nyújtanak az érdemszerzésre.

A bulla tehát kizárólag csak arról szól, hogy a bold. Szűz ment volt az eredeti bűntől, melyet a lélek tényleg magára von, midőn a testtel egyesül. A bold. s. Szűz tehát tényleg *ment volt az eredeti bűntől, midőn lelke testével egyesült.*

Ezen igazságot hirdette ki az egyház huszonhét évvel ezelőtt, mert ez volt az isteni bölcsesség által öröktől fogva elvégezve; ez volt az emberi nemnek mindjárt első bűnbeesése után megigérve; ezt jelezte az angyal, midőn üdvözetében *malasztal teljesen* nevezi a Szűzet; ezt sejtette az üdvözítő határtalan szeretete, az apostolok és tanítványok páratlan hódolata; ezt hirdették a szt. atyák, egyház-írók és főpásztorok szakadatlanul; ez volt minden keresztény legbensőbb ohaja, rendíthetetlen hite és elvitázhatatlan lelki kincse.

Mindenki előtt ismeretes, sőt tudvalevő dolog, — ki egy kissé jártas hitczikkelyeink történetében — hogy sok, ne mondjuk, minden — tana vallásunknak, melyeket ma az egész katolikus világ nemcsak tisztel, de erős hittel vall is. . . . mily súlyos és folytonos vitatkozásoknak, megtámadtatásoknak volt kitéve. Igen? mert azok, mik a kinyilatkoztatás

kimeríthetetlen letéteményében csak mint termékeny mag foglaltatnak, az idők folyamában fejlődtek ki, míg végre a legfőbb tanítói hivatal ítéletével mint kinyilatkoztatott és minden időben vallott igazságokat kihirdette. Így volt a szeplőtelen fogantatás tanával is? Ennek első nyoma, mintegy váza a kinyilatkoztatásban benfoglaltatik s habár idővel újabb és újabb oldalról lett is megvilágítva, új és új színekkel felékesítve: azért lényegében ugyanaz maradt mindig!

Az egyház tehát legfőbb pásztorá által semmi újat és szokatlant nem tanított, midőn ezt hitczikkelyé emelte és nyilvánosan kihirdette; hanem csak azt, a mi azon hit letéteményben — melyet Krisztus és az apostolok rábiztak foglaltatik, miután tüzetesen kifejtve nem volt, az idővel határozottan kifejtette s a mi abban világos tételekben fogalmazva nem volt, azt az időknek és körülményeknek felmerülő szükségéhez képest világosan kifejtve, mindnyájunkat kötelező erőre emelte!

Ekként a bold. Szűz szeplőtelen fogantatásában való hitünk észszerű, — a mint erről a következőkben még inkább meggyőződhetünk!

Ugyanis már maga a józan ész kívánta és mintegy követelte a bűnbeesett emberi nem megváltását. Socratesről olvassuk, hogy ő maga érezte ennek szükségességét s ki is fejezte, midőn Alcibiades azon örvendetes hirrel akarta meglepni, hogy a jósdá őt vallotta legbölcsebb férfinak a világon. »Igen is — ugymond — én vagyok az, mivel én érzem legjobban, mily keveset tud a halandó, mily keveset lát be.« És midőn e felett álmétkodva kérde a tanítvány: Oh Socrates! ha te oly keveset tudsz, valjon ki fogja nekünk felfedezni a valót? »Igen is, viszonzá a bölcs, te és én, és mi mindnyájan várunk *Egyet* és Ő eljövend, a ki megtanítja az embert arra, a mi még eddig mindenki előtt titok vala«. A megváltás pedig csak Isten-ember által történhetett meg, mert az ember nem emelkedhetett fel az Istenhez, ha az Isten le nem ereszkedik hozzája; és hogy ez létrejöhessen, a legtisztább Isten-embernek emberileg s testileg kellett születnie. Ennek így kell-vén lennie, képzelhető-e, hogy az az *Egy* vétekekkel terhelt s bűnös anyától szülessék. Ez lehetetlen! Ezt még gondolni is merészség!

Ime tehát már a józan ész sejtetheti, sőt követeli, hogy valamint öröktől fogva el vala határozva az emberi nemnek megváltása; úgy kellett különös isteni kegyelem s megváltás által a bold. Szűz szeplőteleniségének is öröktől fogva elrendelve lennie.

De vannak oly érveink is, melyek alapján illőnek és méltányosnak tartjuk a bold. Szűz szeplőtelen fogantatását. És ezek között méltán első helyet érdemel az, mely a kihirdetési bullában következőleg van kifejezve: »Illő volt, hogy valamint az Egyszülöttnek mennyben oly Atyja van, kit a szerafook háromszorosan szentnek magasztalnak, anyja is olyan legyen a földön, ki a szentség fényét soha sem nélkülözte.« Követeli ezt az Isten-nyaság méltósága is! A földi hatalmasságoknak fényes palotákat eme az alattvalók hódolata! . . . mennyivel illőbb, hogy az Isten fiának hajléka minden szeplő nélküli legyen „*Quia Deipare: inventa sum immaculata.*“ — S ha Isten megtehette azt, hogy Jeremiás próféta és keresztelők szent. János még anyjuk méhében megszentel tessenek, mennyivel inkább megoltalmazhatta Máriát az eredeti bűn szennyétől!?

Balogh Ignác.

A magyar vallás-alap.

(Apponyi Albert gróf jelentése)

(Folyt.)

Ujításai folyamában a császár 1783. október 24-én ^{10873/11202} sz.) a helytartótanács-hoz intézett leirata¹⁾ szerint a helytartótanács kebelében létezett bizottságokat mind eltörölte, s egyelőre csak is az egyházi bizottságot hagyta meg, egyuttal azonban elrendelte, hogy az alapítványi, a lelkészi s a vallás-alapi pénztárnak minden papnövelde, királyi, püspöki convictus sat. számadásának vizsgálata a helytartótanács számvevőségéhez tartozzék, s hogy a kegyes alapítványok, az egyházi alap s lelkészek segélyezésének pénzei ugyanegy pénztárba folyjanak ugyan, de a zavar elkerülése végett külön rovatok alatt kezeltesenek.

Mint fentebb megemlítettett, a császár gondoskodni kívánt, hogy a vallás-alap, szükségleteinek fedezhetése végett továbbra is gyarapíttassék. Ezen gondoskodás eredménye volt, hogy 1783. november 18-án ^{11491/621} sz.) a helytartótanács-hoz intézett leiratában²⁾ „az üresedésben levő egyházi javadalmak összes időközi jövedelmeit, melyek különben királyi kincstárunkhoz tartoznak . . . a vallás-alapnak az azt terhelő kegyes intézmények javára átengedni kegyesen méltóztattunk;“ majd 1783. november 25-én 11874. szám alatt levő leirat³⁾ szerint a trinitarius szerzeteseknek és az udvari vegyes bizottság által 1784. augusztus 17-én 3567. szám alatt tett előterjesztésre⁴⁾ hozott határozatával a karmeliták budai kolostorának, továbbá 1786. február 7-én ¹³⁸⁸E. 120 kelt leiratával⁵⁾ a pálosok el-

törölt rendjének vagyonát a vallás-alapba olvasztotta végre 1786. márczius 7-én ³⁵⁶⁷E. 250 kelt leiratában⁶⁾ elrendele, „hogy jövőre . . . minden egyházi javadalomnak időközi jövedelmei, bárki is élvezze azokat, a vallás-alapba szállítandók be.“

Az udvari vallási bizottmány 1786. november 28-án 4892. szám alatt tett előterjesztésére⁷⁾ hozott határozata szerint II. József eltörölte a pannonhalni főapátságot s csornai premontrai prepostságot, majd a benczék, cisterciek és premontréiek egész rendjét is; minthogy azonban Ferencz király 1801. márczius 12-én (2272 szám alatt) kelt leirata⁸⁾ szerint a benczések, cisterciek s premontréiek három rendét a régi állapotba visszahelyezte, s a vallás-alapba bekebelezett vagyont visszaadni rendelte, a mondott három szerzetesrendnek József császár által eltörölése a vallás-alap állagára nézve befolyással nem birt.

A mondottakon kívül II. József 1784. évi 15,212 számú leirata szerint „Palestinában a szent helyek állandó fentartására szentelt pénzekből“ 107,700 forinttal az úgy nevezet „commissariaticus alappal“ gyarapította a vallás-alapot. Ezen összeget a császár, mint ez az udvari egyházi bizottságnak 1784. december 14-én 5126. szám alatt tett előterjesztéséből⁹⁾ is kitünik, boszniai ferencz-rendü papnövendékeknek magyar szeminariumban neveltetésére rendelte ugyan fordítani, de a helytartótanács-hoz 1788. márcz. 11-én ^{3968/414} intézett udvari rendlet¹⁰⁾ szerint, ezen, eddig az általános kamarai főfizetőhivatal által kezelt összeget a magyar vallás-alapra ruházta, s az időközben 118,601 frt 31 kr-ra felszaporodott összegben a budai kamarai főfizető hivatal kezelése alá bocsátotta azon czélból, hogy ezen alap által a bosznnyák papnövendékek neveltetési költségein kívül a konstantinápolyi és smyrnai ferenczrendei küldérségek megállapított járuléka is fedeztessék.

Az egyházi javadalmak időközi jövedelmeinek a vallás-alapba szolgáltatása azonban megszűnt Ferencz király alatt, ki az udvari kamarának 1792. máj. 21-én 702. szám alatt tett előterjesztésére¹¹⁾ következőleg határozott:

„Mivel a nyilvános igazgatás minden ágának 1790. évben az előbbi lábra visszahelyezése folytán a magán adományozástól függő egyházi javadalmak időközi jövedelmei azon kegyuraknak, kik azokat előbb huzzák, átengedettek, mi sem lehet jogosabb és méltányosabb, minthogy én is épen azon jogba ismét visszahelyeztessem, melyet az ország alkotmánya és a törvények értelmében minden elődeim és Magyarország királyai elláthatlan időktől kezdve mindenkor gyakoroltak, és melyre nézve egyedül boldog emlékü nagybátyám József császár tett önkényes pillanatnyi kivételt.

Jóváhagyom tehát az udvari kamarának alapos ja-

1) Vallás-alapi okmánytár 47. l. (XX. okm.)
2) Vallás-alapi okmánytár 50. l. (XXI. okm.)
3) Vallás-alapi okmánytár 50. l. (XXII. okm.)
4) Vallás-alapi okmánytár 51. l. (XXIII. okm.)
5) Vallás-alapi okmánytár 54. l. (XXV. okm.)

6) Vallás-alapi okmánytár 55. l. (XXVI. okm.)
7) Vallás-alapi okmánytár 55. l. (XXVII. okm.)
8) Vallás-alapi okmánytár 05. l. (XXXIII. okm.)
9) Vallás-alapi okmánytár 52. l. (XXIV. okm.)
10) Vallás-alapi okmánytár 59. l. (XXIX. okm.)
11) Vallás-alapi okmánytár 60. l. (XXX. okm.)

vaslatát, és fenntartom Magamnak minden az Én adományozásomtól függő egyházi javaknak ezentul a kincstárba bevonandó időközi jövedelmeit oly szükségletekre fordítani, melyeket Én az idő s körülményekhez képest a legsürgősebbeknek s a legáltalánosabb hasznuknak fogok találni.“

Ferencz király nem késett a régi rendszerre való visszatérés folytán a helytartótanács kebelében az egyházi bizottságot is az 1794. évi január 30-án 975. szám alatt kiadott udvari rendelet ¹²⁾ szerint visszaállítani és elrendelni, hogy az többé nem ugyan a „vallási“, hanem „egyházi“ bizottság neve alatt az 1782. év előtt már elfogadott rendszer szerint a helytartótanács mellett előbbi működésébe visszahelyeztessék olykép, hogy abban a bíbornok ur, az ország primása vigye az elnökséget: az említett bizottságban tárgyalandó ügyek pedig a helytartótanácsnál alkalmazott két püspök és helytartótanácsi elnök által kinevezendő két világi tanácsos által... adassanak elő“, s mint az ugyanazon nappól 1188. szám alatt kiadott, udvari rendelet mutatja, kimondatott: „hogy valamint a tanulmányi bizottsághoz... minden gazdasági dolog és a tanulmányi alap összes javainak igazgatása tartozik, ugy az egész vallás-alap, nemkülönben a világi alapítványok, társaságok (confraternitates) és a vallás-alapot illető különböző épületek és fekvőségek igazgatása is az említett egyházi bizottságot... illesse.“

II. József azon szándékának fogantatását, hogy a főpapok jövedelmeik fölösségét a vallás javának előmozdítsák, Ferencz király rendelte el, midőn az udvari cancellária által 1803. april 15-én 1593. szám alatt a papnöveldeknek és agg papok házainak rendezésére vonatkozólag tett előterjesztésre ¹⁴⁾ hozott legfelsőbb elhatározásában a primas évijövedelmi jutalékát 150,000 forintban, az érsekekét 60,000 forintban s a püspökökét 40,000 forintban állapítván meg, elhatározta, hogy az ezen congruát meghaladó jövedelmeik a vallás-alapba szolgáltatandók be új papnöveldek felállítására, a növendékpapság ellátására.

Az e czélokra szolgáló alap, a menyiben a létező külön alapítványok nem elégségesek, 1. a püspökök jövedelmeiből lesz veendő, kik „a mit ezen összegben (a kiszabott congruán) túl a kamarai átadás alkalmával megállapítandó számítás szerint bevesznek, azt mind a vallás-alapba tartoznak beszolgáltatni... 3. Az egyszerü javadalmakból, melyeknek időközi jövedelmeit, a mint tényleg üresedésben vannak adag lesznek, már most a vallás alap javára rendelem, adományozásukat azonban Magunknak fenntartván.“...

Ily módon „vallás-alap nevezetes jövedelemmel gyarapoeván, a cancellária a megállapított elvek szerint a papnövelde állapotát dolgozza ki, s azt Nekem terjeszse elő, egyuttal véleményét mutassa be, hogy mennyivel lehetne a lelkészek congruáját már most gyarapitanom?“

Ugyanezen elhatározásában Ferencz király a papnöveldekre szükséges javadalmakból befolyó bevételeken kívül, második helyen a káptalanok jövedelmét is igénybe veendőknak mondotta ki, de a módzat s mérték iránt előbb a cancelláriát véleményadásra utasította.

A püspöki javadalom kiszabására vonatkozó ezen legfelsőbb intézkedésnek kinirdetésére nézve azonban nézet különbség merülvén fel a helytartótanács kebelében, s az egyházi bizottság azon véleményben levén, hogy ő felségének a vallás öregbitésére s hü alattvalói örök üdvösségére, irányzott eme szándéka félremagyarázthatnék, s a püspöki javadalomnak magára a katolikus vallásra nézve kárthozó leszállítására vezethetne, a helytartótanács kérdést tett hogy a szóban levő tárgyra vonatkozó udvari rendelet már most kihirdetessék-e, mint azt az egyházi bizottság kisebbsége véleményezte, vagy sem.

(Folyt. köv.)

T Á R C S A.

A szeplőtlen fogantatása ünnepére.

(O gloriosa Virginum...)

Oh szűzek legdicsebbike!
Magasabb mint az ég ive,
A ki teremte tégedet,
Táplálod emlőn kisdeded.

Mit Éva inye tékozolt,
Gyümölcsöd által meghozod;
Szüntetve a sirók jaját,
Megnyitod a menny ajtaját.

Oh nagy királynak ajtaja!
Világnak ékes udvara!
Hogy új éltet reája hozsz,
Az üdvözült nép áradoz.

Dicsőség néki szüntelen,
Kit szüle a Szeplőtelen;
Atyának, Szentléleknek is
Legyen most és örökre dics.

Imets F. Jákó

Bérmauti kirándulások s tempomszentes.

(Vége.)

Azon eszmeharcz, melyet vallási téren a hivatlan reformatio támasztott, s mely az egyhitű, egyérmű békés polgárokat két ellenséges táborra osztá, hogy századokon át véres polgárháborukban ölnék, gyilkolnák egymást — fájdalom bérczes kis hazánkat sem kímélte meg vadon dülő szörnyű rombolásaitól. Az ujdonság ingerével ható és kaczerködő, s az állati szenved-

12) Vallás-alapi okmánytár 61. l. (XXXI. okm.)

13) Vallás-alapi okmánytár 63. l. (XXXII. okm.)

14) Vallás-alapi okmánytár 68. l. (XXXIV. okm.) Legfelsőbb elhatározása 73-ik lapon.)

délyeknek szabad féket engedő, külföldről importált eszmék itt sem találtak zárt fülekre, de ragályos nyavalyakint mételyezték meg a tiltottra amugyis nagyon hajló emberi kebleket. S így történt, hogy míg a lutheranizmus szász polgártársainkat, addig a kalvinizmus és unitarizmus magyar és székely testvéreinket szakította közös édes anyánk kebléről. — És ha itt még a baj megszűnt volna! De fájdalom a hűtlen gyermekek nemcsak elszakadtak anyjuktól, hanem a tévely apostolaivá csapván föl a közös anyához még a hűn ragaszkodó gyermekeket is eltántoritani, elcsábítani igyekeztek szóval és — karddal.

Megindult tehát az áradat nálunk is, mely nagy vérszszel fenyegette az erdélyi katholicismust. És ama derék férfiak, kik ezen vésszes áradatnak ellenállani, gátat venni törekedtek, és azt útjában több helyen föl is tartóztatták, — azok nyájas olvasó! Sz. Ferencznek igénytelen fiai, őshitűnknek és anyavallásunknak bátor és tehetős harcosai: a szegény kolduló barátok voltak. Istennek e hű szolgálói, s az emberiségnek e legnagyobb jótévői ugyanis hivatásuknak teljes öntudatában leginkább ott foglaltak helyet, hol a reformatio már is tért nyert vala magának; s itt lábukat megvetve, kolostort iskolát és templomot építve, bámulatra ragadó életmódjuk által és az isteni ige lángpallosával fényes diadalokat vívtak ki az új eszmék hirdetői és terjesztői fölött. Az eltévelyedetteket visszatértítették, a gyengéket megerősítették, az erőseket kitartásra buzdították, nemes harcra bátorították. És eredménye lőn ez elszánt küzdelemnek, hogy a jó székelynép s a mozaik Erdély más nemzetiségű lakosai is legnagyobb részben, ma is hű és odaadó hívei a kath. anyaegyháznak. Fényes tanubizonyosságot szolgáltatnak arról egy Mikháza, Somlyó, Szárhegy, Udvarhely stb. stb. a szászföldön pedig: Brassó, Fogaras, Szegesvár, Medgyes és Szászváros.

Ez átöbbi helyen is van, és virágozik most is a derék Szentferenczieknek plébániális templommal egybekötött egy csinos kolostora. — E kolostor-templom történelmi emlékeinknek egyik nevezetesebbike; ódon falai ama dicső korról beszélnek nekünk, midőn a magyar birodalom határait három tenger mosta, s a magyar szent korona Italia, Polonia és Lithvania fölött is ragyogtatá áldó sugarait. Aere perennius monumentuma az két fejedelmi hölgy vallásos buzgalmának és magyar hazafias érzületének. E templomot ugyanis Erzsébet dicső magyar királyunk Nagy Lajos vallás-buzgó neje, és áldott szivű leánya Mária építették a jó Ferencziek számára, hogy védbástyája lenne a katolikus hitéletnek, s fontartója és előmozdítója egyszersmind a többféle nemzetiségek közé beékelte magyarság nemzeti érzületének. — A századok borongós viharai, melyek szép kis hazánk fölött meg-megujulva pusztító rombolással átvonultak, e nemzeti emléket sem kímélték meg. Földulatott ez is több más emlékeinkkel együtt, hogy ősi hitűnkkel együtt nemzetiségünket is romjaik alá temetnék. — A dühöngő viharok elvonultak; édes hazánk derült egén újra fényesen kisütött a

a békekesség áldott napja, s nemzeti létünk emlékei újra kikeltek százados romjaikból. — Fölelőpült tehát újból a szászvárosi Szentferencziek temploma is; ugyanazon alapon, de sokkal kisebb terjedelemben. — Így maradt ez évtizedekben át; de az idővel folyton nevelődő hívők befogadására ma már nagyon is kicsinynek bizonyulván be, nem késtek a buzgó hívek a nagylelkű Főpásztor által tetemesen segítettve, a jó Atyákkal és lelkes egyházi tanácsccsal karöltve, annak kijavításához és egyszersmind kibővítéséhez hozzá fogni. — Éveken keresztül folyt a buzgó és áldozatkész munkálkodás, míg végre a folyó 1881-ik év nyarán tetején ragyoghatott megváltásunk diszes jelvénye, s a csinos új toronyban megszólalhattak az új harangok harmonikus hangjai.

Az így kibővített és diszesen kijavított templom és oltár nagyobb változásokon menvén keresztül, új fölszentelést is igényeltek. E czélből nem is késett segédpüspök urunk ő méltósága bokrosteendő közepette is, a bérmutak végeztével igénytelenségünk kíséretében Szászvárosra is átrándulni.

Október 15-én d. e. 11 $\frac{1}{2}$ órakor érkezünk meg a szászvárosi állomáshoz. Itt az egyháztanács és más számosak kíséretében Weber Béla főesperes hátszegi plébános ur üdvözölte ő méltóságát. A kölcsönös üdvözlések és bemutatások után Schenk József buzgó és lelkes főgondnok ur landauer fogatján hajtattunk be a $\frac{1}{4}$ órányira fekvő városba. — A város háttérében elterjeszkedő vén Reteyzát többi kollegáival együtt sűrű, sötét ködfátyolba burkolta vala szomorú tarfejét mi a más napi ünnepélyre nézve nem épen kecsgetető kilátást nyújtott; mindazonáltal bizalmunk nem esökkent, s reményünk, mint látni fogjuk nem is csalt meg.

A fölszentelendő csinos templom előtt harangok zugása és folytonos éljenzések közölt örösi néptömeg jelenlétében, a tárházakból is összetört kartársak élén, teljes templomi ornatusban P. Blága János házfőnök fogadta a ml. püspök urat. A püspöki áldás és rövid hálaima után a zárdába vonultunk vissza, hol Weber Béla főesperes vezetése alatt az egyháztanács, azután pedig a papság tisztelgett ő méltóságánál.

Ezalatt az ebéd ideje is elérkezvén, Schenk József gondnok urhoz hajtattunk, ki ez alkalommal is szívesen felajánlá vendégszerető házat ő méltóságának és kíséretének szállásul. Ebéd alatt a főgondnok ur melegen köszöntötte föl magas vendégét, ki válaszában a kedves háziasszonyt, a főgondnok leányát éltette ép azon napra eső névünnepe alkalmából. Ebéd után a kijelölt helyen, az égő gyertyák között diszesen föl-ékitett koporsócskában elhelyezett sz. ereklyék előtt az elírt Matutinumot cum Laudibus recitáltak el, minek végeztével a fölszentelendő templomot kívül és belül körülményesen megtekinttük, megtévén egyszersmind a szükséges intézkedéseket is a másnapi ünnepélyességre nézve. Ezután a helybeli adóhivatal tisztviselőinek tisztelgését fogadta ő méltósága.

Este 7 órakor a katolikus polgárság faklyászenével tisztelte meg a szeretett főpásztort, mely alkal-

Iommal először *Kapcza Gyula* algondnok magyarul, azután pedig *Fahn József* kir. albiró németül lelkes szavakban tolmácsolták a derék polgárság örömerzelmeit és üdvkivánalmait. A riadó lelkesedéssel fogadott beszédekre ő Méltósága hosszabb beszédben válaszolt, többek között kiemelve a *szászvárosi rom. kath. polgárság hazafias jellegű munkásságát, melyet akkor teljesített, midőn ezen a magyar nemzet történeti két nagy alakjával Mátyással és N. Lajossal összeforrt történeti emléket régi dicsősegebe és fényébe visszaállítani törekedett.*

Ezt követte a fényes estebéd ugyan Schenk főgondnok urnál, mely alatt a felköszöntők sorát Weber Béla főesperes kezdte meg ő méltóságára emelvén poharat. Ezután *Kapcza Gy.* a közkedveltségű, szereetteljes háziasszonyt névünnepeére utalva, Weber B. Schenk J. főgondnokot, és ismét *Kapcza Gy.* Weber B. főesperest köszöntötték fel szellemes, talpraesett toasztjaikban.

A templomszentelés magasztos szertartásai beláthatlan néptömeg részvéte mellett másnap okt. 16-án, reggeli 9 órakor vették kezdetüket, s az ünnepélyes sz. Mise és ő méltóságának alkalmi beszédével délutáni 1 órakor értek véget. És ily hosszú idő alatt, bárha a terhüket már alig bíró nehéz, sötét felhők csak hogy nyakunkba nem szakadtak, csak egy cseppező sem zavarta meg a szép ünnepélyt. Ennek végeztével azonban, alighogy a népsokaság eloszlott, s biztos földel alá kerülhetett, megeredtek az ég csatornáit, bőven öntve az áldást a nem épen szomjuhozó földre. Ezután ő méltósága még a városi közigazgatási hatóságot fogadta élén a szolgabíróval.

Délután 2 és fél órakor 75—80 teritékű kitünően sikerült banquette volt a városi nagy vendéglő disztermében, mely alatt a negyedik fogásnál a szebbnél szebb toasztok sorát ő méltósága kezdte meg, meleg visszhangra talált szavakban emelvén poharat ő Szentiségére XIII. Leo dicsően és bölcsen uralkodó pápánkra és a nemzet imádó szeretetétől övezett királyi családra. Ezután *Schenk J.* ft. dr. *Fogarasy Mihály* püspök urunk ő nagyméltóságát, mint a szászvárosi hitközségnek ez alkalommal is kiválóan kegyes jótevőjét; *Schuller* polgármester ő Méltóságát, mint vallási és hazafias érdemekben gazdag férfit, szeretetünk és tiszteletünk méltó tárgyát; *Weber B.* főesperes a várost, városi hatóságot, a képviselőtestületet és polgárságot; *P. Blága János* házfőnök a példás szeretetben és egyetértésben élő különböző vallásfelekezeteket és nemzetiségeket; ő Méltósága a derék és buzgó egyháztanácsot élén *Schenk J.* fő- és *Kapcza Gy.* algondnokokkal; *Inze J.* ref. lelkész *P. Blága J.* házfőnököt, mint a béke és szeretet hivatott apostolatát; *Fahn* kir. albiró a hadsereget s annak jelenlévő képviselőit; *Dossa D.* a ref. Kuntanoda igazgatója, a művelt és tudományos magyar kath. papságot; e sorok írója a ref. Kuntanodát élén a buzgó igazgatóval; *Weber B.* főesperes a hivatali kötelmek által távoltartott főispánt, alispánt és a jelenlévő szolgabíró végül pedig ismétlő legő Méltóságát köszöntötte föl.

Nem hagyhatom említés nélkül ez alkalommal amaz emberbaráti szeretetről fényesen tanuskodó mozzanatot sem, melynélfogva a szászvárosi buzgó hívek keblében alakult magyar és német temetkezési társulat fölhasználván e kedvező alkalmat szenvedő embertársaink érdekében, ezen ünnepély alatt a szegények számára gyűjtést rendezett, melynek eredménye 45 frt lón, mi egy bizottság által azonnal ki is osztatott. *A keresztény felebaráti szeretet tetteiben működik, és ott a hol arra épen szükség van. Mivé törpül ezzel szemben a mai kor alhumanismusa!*

Hétfőn reggel 8 órakor csendes Misét olvasott ő Méltósága az ujonnan fölszentelt templomban: azután pedig a látogatásokat viszonzta. Ezalatt az ebéd ideje is elérkezvén, a zárdába tértünk vissza, hol *P. Blága* házfőnök ur csinos bucsulakomát rendezett vala ő Méltósága tiszteletére.

A kedélyesen elköltött ebéd után pedig a szászvárosiak változatlan szeretetének újabb nyilvánulásai között többeknek kíséretében azonnal kihajtottunk a pályaudvarhoz, hogy az Aradról 4 órakor érkező vonattal visszatérhessünk.

E sorokban vetted nyájas olvasó! újabb élményeimnek és tapasztalataimnak halvány ecsetelését, mint az „Emléklapoknak“ kiegészítő függelékét. Czelóm volt azonkívül, hogy kegyes püspököm iránti hálámnak némi kifejezést adjak, egy-két kellemes percet is szerezni a t. olvasó közönségnek. Mennyiben értem el, vagy csak közelítettem meg kitűzött czelomat, annak megítélése nem tartozik hozzám. Megnyugtat azonban, minden eshetőségek között az öntudat: *hogy szándékom tiszta és őnzetlen, munkám és fáradságom haszontelenség nélküli volt.*

Dr. Todor J.

Kisebb közlemények.

— **Utóhangok Görgényből.** A fenséges Trónörökös pár Görgényből nem mint előbb tervezve volt nov. 18-án hanem pár napi megtóldással nov. 20-án távozott el körünkből. E körülmény mint annak idején a napi lapokban is jeleztetett, abban lelte örvendetes magyarázatát, hogy úgy ő fenségeik, mint a velők jött fényes társaság rendkívül jól találták magukat Görgény kies vidékén.

Valóban a derült, vidám jó kedélyhangulat, mely ő fenségeik arcukon visszasugárzott e feltevés alaposágát igazolta. A két utóbbi napon való itt tartózkodás sok lelki örömet szerzett és örökre emlékezetes marad a görgényi kath. hívek keblében. Ugyanis nov. 19-én, Erzsébet felséges királynénk névünepén Rudolf és Stefania ő fenségeik az udvari kápolnában szent misét hallgattak, melyen a fényes udvari kíséret is részt vett. A misét Kóvács Ferencz apátkerületi főesperes ur, a helybeli lelkész segédlete mellett végezte. A misét „Tedeum“ előzte meg alkalmi

imával ő felségeik jóllétéért. Ez alkalommal a trónörökös ő fensége vadász ruhát viselt.

Másnap 20-án vasárnap a helyi gr. kath. román templomban 9. órákor tartott isteni tiszteleten jelentek meg ő fenségeik. A midőn Rudolf ő fensége és Koburg főherceg magyar huszár tábornoki egyenruhát viselt. Mise után az udvari parkban rövid séta következett, melynek végével a kastély udvarán rendezett oláh köztánc szemlélésében gyönyörködtek ő fenségeik. Ekkor a láthatólag vidám trónörökös pár a táncra penderült közoláhok közé vegyülve, azok öltönyét vette magas figyelemre. Egy oláh legénytől dűszöt, más-tól egy tánczoló botot, és lábzőrgőt; egy leánytól nyakgyöngyöt és pártát vett át emlékül, gazdagon megajándékozván az illetőket. Délután 1/2. órákor udvari ebéd velt, melyre Kovács apát-főesperes ur is meghívott. Ennek végeztével 3 órákor a harangok zugása és a lakosság egetverő éljenzései között távozott a fenséges pár körünkől.

Érdekes feljegyezni, hogy Stefánia ő fensége, míg fenséges férje vadászatokon volt, többször daczára a sáros nedves talajnak Pálffy grófnő udvarhölgye kíséretében gyalogsátságot tett az utczákon, a mikor a lakosság által mindenütt hódolatteljesen üdvözöltetett. Egy ily séta alkalmával nov. 19. é. délelőtt történt, hogy egy üvegcsürű kath. nő ő fensége iránti hódolattiszteletét nyilvánítandó, feléje közeledett és alázattal kezelt csókolván a magas hölgyet. Ekép üdvözölte: „Dicsértessék a Jézus Krisztus szent neve!” Mire ő fensége hasonlólag nyájasan válaszolt: „Dicsértessék örökké a Jézus Krisztus!” Magas tetszését e kath. köszöntés fellett láthatólag nyilvánítván, az egyszerű asszonyt megállásra inté, s őt szép ajándékkal jutalmazva bocsátá el magától.

Ő fenségeik a szegényekről is megemlékeztek, szép összeget hagyván hátra ezek közti kiosztás végett eltávoztak a magas vendégek, de drága emlékek áldásban él az őket bár rövid időre birt hívek keblében. Isten oltalma s áldása legyen kísérőjök minden lépteiken! — Vajha még többször ismétlődne a fenséges látogatás! — Faxit Deus! — *Görgényi.*

Irodalom.

— Megjelent és beküldetett folyóiratok és könyvek:
— „K a l a u z” Róma és Olaszországba utazók számára. kiadja: *Viskeleti* Imre. I. kötet kapható Pécssett szerzőnél. Egy füzet ára 50 kr.

— „F i u m e”. Emléklap az „Orfanotrofio Maria” (fiumei Mária árvaház) javára. A nagyon diszes füzet ára: 40 kr.

„Uj Magyar Sion”, egyházirodalmi folyóirat októberi füzet következő taralommal: A lourdesi nemzeti zarándoklat. (Folyt.) A materialisták a természet-tudományban Várnaitól. (vége.) Uti emlékeimből Maszlaghy Ferencztől. — Irodalom és művészet. Vegyesek. Esztergomban. Egész évre 6 frt.

— „A h á z i b a r á t”, szépirodalmi képes lap a nép számára. Szerkeszti: Mártonffy Frigyes. Egyes füzet ára: 15 kr. Kapható Bécsben Bensinger Zsigmond kiadóhivatalában. Maximilianstrasse. 3 sz.

— „M a g y a r N é p b a r á t”, szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap. Kapható Budapesten *Fuchs testvérek*nél, nagymező utca 14 sz. Egy füzet ára: 15 kr.

— „I s t e n i g é j e s z. b e s z é d e k b e n”. Szerkeszti *Molnár* János esztergom-vizivárosi plébános többek közreműködésével. VI. évfolyam II. füzet. Kapható Esztergomban. Ára egész évre: 2 frt.

— „T á j é k o z ó - é s e g y h á z m ű v é s z e t i l a p.” Szerkeszti és kiadja Füssy Tamás, dr. Czobor Béla. 1881. folyam X. szám. Tartalma rendkívül érdekes. Kapható Budapesten (IV. lövészutca 13 sz.) Ara egész évre: 6 frt.

A napi események köréből.

— Kanonoki beiktatás. Nsgs. *Kapátán* Márton és *Fábián* Sándor kanonok urak beiktatása f. évi november hó 29-én, mint előrejeleztök végbement. Az előléptetett és új kanonok tiszteletére püspök urunk ő Nagyméltósága diszes ebédet adott, melyre a helyi káptalan keblbi papság, tanári testület és az udvarhoz tartozó urodalmi és irodai személyzet volt hivatalos. — A felköszöntök sorát ez alkalommal mlt. és ft. *Lönhart* Ferencz segédpüspök ur nyitotta meg lelkes szavakban éltetvén püspök urunk ő Nagyméltóságát. Ezután *Barts* Ferencz prépost-kanonok ur az ujonnan beiktatott kanonokat; *Fábián* Sándor kanonok ur ő iránta oly nagy atyai kegyességet tanusított Főpásztor ő nagyméltóságát és a mélt. káptalan tagjait mint kartársait; *Kapátán* Márton mlt. és ft. *Lönhart* Ferencz segédpüspök urat és *Barts* Ferencz prépost kanonok urat mint beiktatott köszöntötte föl; végül *Kolosy* Antal cz. prépost püsp. irodai igazgató *Fábián* Sándor ur kanonokot a püspöki iroda nevében, és dr. *Todor* József hittanár s tanulmányi felügyelő a papnevelde nevében. *Kapátán* Márton kanonok urat mint ez intézet egykori buzgó igazgatóját *Fábián* Sándor kanonok urat pedig mint említett intézet volt tanulmányi felügyelőjét és tanárát üdvözölte.

— Beiktatási ünnepély Kolozsvárt. Folyó évi nov. hó 27. é. ritka ünnepélyben gyönyörködött Kolozsvár városa. E napon történt ugyanis Dr. *Éltes* Károly kanonoknak mint ujonnan megválasztott és kinevezett rom. kath. plébánosnak új hivatalába való beiktatása. Az ünnepély ritka fénynyel ment végbe. Már reggel 8^{1/2} órákor sűrűn özönlöttek a hívők a plebániái templomba, hogy a közkedvességű új plebános beiktatási szertartásában részt vegyenek. 8^{3/4} órákor a papság, az egyházközség képviselőtestületének és választmányának tagjai méltóságos *Lönhart* Ferencz segédpüspök urat a plebániái lakban fogadták s innen 9 órákor a templomba kísérték, hol a kar „Ecco sacerdos magnus” énekekkel fogadta a püspököt és kíséretét. Ezen ének végén az új plebános az oltárnál letérdelve a „Veni Sancte”-t intonálta, mit a kar folytatott s a szokott imák következtek. Most az egész oltárszemélyzet a templom hajójába vonult s a szószékkel szemben készített helyen a képviselőtestület választmánya közelében helyet foglalt, *Lönhart* Ferencz segédpüspök ő Méltósága pedig a szószékre lépett. E pillanatban néma csend állott be, melyet a segédpüspök ur beszéde szakított meg. Érzékeny szavakkal említvén föl ugyanis, hogy a jelen szép ünnepély alkalmat nyújt neki arra, miszerint egykori kedves hivatásról visszontáthassa s a szent helyről üdvözölhesse, megragadó szép előadásával az új plebános a hívőknek bemutatta, az egyházközséghez, intézett, a plebános és kolozsdobokai esperese való kinevezést jelző irato-

kat Dr. Tódor József szentszéki jegyző által fölolvastatta és a hitvallás nyilvános letételére az új plebánost fölhívta. Megható volt a jelenet, midőn a templomot zsufolásig megtöltött hívek a kath. főurak és értelmiségi-tényezők szemléleténél az új plebános ur a hitvallás pontjait ünnepélyesen hangoztatta.

A hitvallás letétele után beiktató segédpüspök ur ő Méltósága folytatta beszédét a szószekén s elősorolván a főpásztor által kitüntetett és kinevezett plebános érdemeit őt kötelességének hű teljesítésére buzdította, a híveket új lelki pástoruk megbecsülésére fölhívta és hogy az új viszonyból földi és mennyei örök boldogság származzék, úgy a lelki pástorra mint a hívekre Isten égi áldását esdette le.

A beiktatási szertartás ilymódon véget értvén, a papság a szentélybe vonult, hol segédpüspök ur ő Méltósága diszsegédlettel ünnepélyes szent misét mondott, mely alatt S t o g e r Béla vezérése mellett egy műkedvelőkből alakult zenekar kitűnő sikerrel szerepelt. Mise közben — első evangélium után — Dr. Éltés Károly új plebános egyikét tartotta azon remek bölcselmi beszédeknek, melyek az ő hitoktatásait mindig jellemezték s mely beszéd ez alkalommal is nemcsak általános hatást szült, hanem az intelligencia figyelmét különösen is megragadta s egy lelkipásztor működésének méltó bevezető részét képezte.

Mise végén a papság a beiktató püspök ur ő Méltóságát a plebániai lakba kísérte, hol a beiktatott plebános iránt mindnyájan szerencsekívánaukat és üdvözlőket fejeztek ki.

Délután 1 órakor az új plebános ur a plebanosi lakban *80 teritékű* díszebédet adott, mely válogatott ételek és zamatos italok mellett komoly ünnepi színezetű de mégis kedélyes hangulatban folyt le. Az alkalmi fölkészöntések sorát mélt. *Lönhart* Ferencz segédpüspök ur nyitotta meg, éltetvén XIII. Leo pápa ő szentségét és I. Ferencz József ap. királyunk ő Felségét. Erre megeredt a szebbnél szebb pohárközöntések hosszú sora. *Eszterházi* Kálmán főispán Dr. Éltés Károly új plebánost, az új plebános *Dr. Fogarasy* Mihály püspök ő excoját *Fináli* Henrik Lönhart Ferencz segédpüspök ő méltóságát, Dr. Éltés Károly a kolozsvári egyházközség híveit, képviselőtestületét és ennek választmányát, *Dr. Gross* Gusztav az erdélyi autonómia körül anyhyi érdemet szerzett báró *Józsika* Lajos világi elnököt, *Páll* nándor alelnököt és az igazgatótanács tagjait, *Szamosi* János *Mangesius* ezredest és *Radakovszki* altábornokot mint a közös hadsereg és honvédség képviselőit, utóbbi a megemlékezést köszönve a papságot és kolozsvári híveket. Dr. *Farkas* Lajos egyetemi tanár finom találékonysággal *Eszterházi* Kálmán főispánt, *Fináli* Henrik, *Biro* Pál kir. törvénytészki elnököt, *Uj. Filker* Elek *Bornemissza* János, *Józsika* Samuel bárót és *Biro* Béla gy.-fehérvári gymn. igazgatót, *Török* Albert alspát. *Eszterházy* K. főispánt köszöntöttek és éltették. Ezenkívül az új plebánost dr. *Tódor* József a püspöki papnövelde nevében, *Biro* Béla a jó barátok, *Minorich* Károly polgármester Kolozsvár polgárai nevében üdvözölte; Végül Dr. Éltés Károly Kolozsvár polgármesterre és rendőrkapitányra, Dr. *Maly* István. *Varadi* Mór kegyesrendi fő gym. igazgatóra Éltés Károly *Ajtai* Sándor rectorra és a többi egyet. tanárokra, *Páll* Sándor kir. főigazgató ismételten Dr. Éltés Károlyra, Éltés Károly Pakó János — és Darvas János esperes urakra emelte poharat legbensőbb szívérzelemmel köszöntvén őket. Ezzel az ünnepélyesebb köszöntések sora bezatartott, de a szívek hurjai ma is visszhangzarak a nap örömezetétől s ma is szerencsét kívánnak a jó keblek kolozsvár hitközségének a plebánosi kinevezés és beiktatás alkalmából s boldog megelégedést és jöletet ohajta-

nak a kitűnő képességű új plebánosnak ma is, s a siker jövő reményben is.

— Nyilvános köszönet. A jótétemény hálát kelt a szivben, annál mélyebb és tisztább hálát, minél többnemű szükség van fedezve általa. Mély és tiszta hálara kötelezte az erd. rom. kath. papnövényedékeket, kik nagyobb részt szegényebb rendű székely fiak, nsgs. *Fabián* Sándor közelebből kinezett kfehervárlkanonok ur, midőn beiktatása alkalmával tetemes pénzösszeget, 53 frtot. kegyeskedett adományozni. Fogadj a nemesszivűségéért alázatos köszönetünket nyilvánosan is az érdemes adakozó azon forró óhajunk mellett, hogy Isten magas áldásán az egyház és nemzet javára boldog megelégedéssel sokáig éltesse! A növpapság.

— Pályázat. A csik-tusnádi rom. kath. népiskolához szervezett új tanítóit és segédkántori állomásra folyó évi decz. 15-ig terjedő pályázat hirdettetik. Ez állomás illetekei: a) tisztességes lakás egy szoba, konyha, kamra és pinczével. — b) hat öl tüzi fa. c) kis veteményes hely. d) 300 frt. évi fizetés, azon kilátással, hogy ez kiérdemlést folytán 400 frtra fog felemeltetni. A pályázni kívánók felhívataknak, hogy keresztlevéllel, rendes kántor tanító oklevéllel s a talán eddigi alkalmaztatásukat igazoló bizonyítványokkal felszerelt sajátkezűleg irt pályázati kérelmeket a kített határnapig, a csik-tusnádi rom. kath. lelkészi hivatalhoz (u. p. Csik-sz. Márton) küldjék vagy hozzák be. Csik-Tusnád 1881. nov. 19-én *Koncz* István plebános, iskolaszéki ig. elnök.

— Pályázat. A székely-kereszturi (udvarhelymegyei) rom. kath. kántortanító állomásra pályázat hirdettetik. Évi jövedelem: 1. Szántó 2 hold 1398 négyszög öl jól művelt föld. 2. kaszálló 1082 négyszög öl, mely a szántóval együtt ha haszonbérbe adatik behoz évenként 84 frtot. 3) Az egyházmegyei segély pénzalapból 97 frt 64 kr. 4. Az erd. rom. kath. elemi iskola pénzalapjából 52 frt 50 kr. 5. A „Botháné”-féle alapítványból ez évben befoly: 24 frt 60 kr. ezután években 8 frt. 6. Misedijakból 16 frt 33 kr. 7. Oszporából 15 frt. 8. Stólaból 5—10 frt. 9. Kepéből 15 kalangya buza. 10. Szabad szállás gazdasági épületekkel s veteményes kerttel ellátva. Pályázni kívánók keresztlevél, — tankepesítő fölszerelt kérvényeket alolirt hivatalhoz folyó évi december hó 20-ig terjesszék be. A helyszínen személyesen megjelenő s próbát tevő pályázók előnyvel bírnak. Székely-Keresztur, 1881. november 25-én id. Varga Ferencz s. k. lelkész, iskolaszéki elnök.

Szerkesztői üzenet.

— **F. I. urnak.** Cs.-Somlyón. Oly tartalmu cikket még nem köztöltünk; azonban sziveskedjék megtekintés végett beküldeni. — A köszöntő beszéd legközelebb jöni fog.

— **T. T. urnak.** Sz. Somlyón. Azon alkalmi vers helyett, — mely talán post festa lenne — az ön gyakorlott tollából egy más közérdekűbb költeményt szívesen veszünk.

— **X X urnak.** B. . . . d. Melegen üdvözöljük. „Az egyház némely rendeletei a tudomány foruma előtt” legközelebb olvasó közönségünk díszes foruma elé kerül. Gyakrabban is tisztelje meg lapunkat mindig tartalmas közleményeivel.

— **B. L. urnak.** Bereczk. A „székelyföldi olitáregylet”-ről beküldött értesítés, amibár érdekes és szívnünkön fekvő ügyet karol föl, mégis a közlést tárgyhalmaz miatt kénytelenek vagyunk egy kissé halasztani; de az új év elején mindenesetre napvilágot lát. Ez is egyik fényes bizonyítéka annak, hogy egy róvid éke iven megjelenő hetilap alig lehet képes oly sok irányú és oldalú igényeknek teljesen megfelelni. Csak melegebb és odaadóbb partolás segíthet e bajon. Különbön szives üdvözlét.

K i a d j a: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. S z e r k e s z t ő b i z o t t s á g. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA Szerkesztőtársak. BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, CSISZÉR JÁNOS, Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Nyomatott a püsp. lyc. gyorssajtóján Gyulafehérártt. v.(Klúger B.-nál.)